

Deeltijdopleidingen Domein Bewegen en Educatie

**Bachelor Theologie
Bachelor Opleiding tot leraar voortgezet
onderwijs van de tweede graad in Godsdienst**

**Beperkte opleidingsbeoordeling
Beoordeling Experiment leeruitkomsten**

Samenvatting

In februari 2021 zijn de bestaande deeltijdopleidingen hbo-bachelor Theologie en de hbo-bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst van Hogeschool Windesheim bezocht door een visitatiepanel van NQA. Deze deeltijdopleidingen nemen deel aan het landelijke Experiment leeruitkomsten. De opleidingen worden aangeboden in Zwolle. Het panel beoordeelt de opleidingen in zijn geheel als **positief**.

Het panel ziet opleidingen die vanuit een goede samenwerking binnen Windesheim en met andere deeltijdopleidingen die deelnemen aan het Experiment leeruitkomsten, een gezamenlijk flexibel onderwijsconcept hebben neergezet. De opleidingen zijn in 2017 het Experiment leeruitkomsten aangegaan. Het panel heeft de indruk dat het denken vanuit en werken met leeruitkomsten binnen het docententeam nog meer vaste grond mag krijgen. De docenten zijn overigens deskundig, betrokken en zeer toegankelijk voor studenten. Inhoudelijk zijn de programma's van beide opleidingen sterk, met een goede samenhang en een goede balans tussen theorie en praktijk. In de onderwijsuitvoering is er een goed samenspel van contactonderwijs, werkplekleren en online onderwijs, waarbij de laatste vorm verder kan worden uitgebreid. Tot op heden wordt van de flexibiliseringsmogelijkheden nog maar mondjesmaat gebruik gemaakt. De informatievoorziening hierover kan beter. Het gezamenlijke onderwijs met de voltijdvarianten werkt hierbij wellicht belemmerend. De toetsing is inhoudelijk goed, maar kan ook flexibeler. De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordeling is adequaat, waarbij de examencommissie en toetscommissie nog meer op het nieuwe onderwijs ingesteld mogen raken. Het eindniveau van beide opleidingen is overtuigend op hbo-bachelorniveau.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De beoogde leerresultaten en leeruitkomsten van beide opleidingen voldoen wat betreft niveau en oriëntatie aan de eisen die het werkveld stelt. De beoogde leerresultaten zijn afgeleid van de betreffende landelijke profielen en zijn gekoppeld aan de Dublin descriptoren, waardoor ze voldoen aan de internationale eisen. De leeruitkomsten vloeien logisch voort uit de beoogde leerresultaten en zijn ontwikkeld volgens de Tuning-methodiek, waarbij deskundige onderwijskundige ondersteuning is ingezet. De leeruitkomsten zijn concreet, in voldoende mate leerwegaafhankelijk, duurzaam en herkenbaar voor het werkveld. De leeruitkomsten zijn samengevoegd in samenhangende eenheden van leeruitkomsten en worden in modules van 30 EC aangeboden. Er is een goede koppeling van de modules en leeruitkomsten met concrete taakgebieden en praktijksituaties van de beroepspraktijk. Het panel constateert dat de deeltijdvariant van de opleidingen als geheel is opgezet volgens de onderwijskundige visie van Windesheim. Het geheel van beoogde leerresultaten, taakgebieden/modules, leeruitkomsten en de daaraan gerelateerde leerarrangementen en kernpraktijken geeft een compleet beeld van de doelen van de opleidingen. De vraag is of dit geheel voor (toekomstige) studenten voldoende inzichtelijk en overzichtelijk is.

Het beroepsbeeld van de opleidingen is opportuun en sluit aan op actuele ontwikkelingen in het werkveld. Hierover en over de beoogde leerresultaten en leeruitkomsten is intensief afgestemd

met het werkveld, waarmee de opleidingen goede banden onderhouden. De opleidingen willen het werkveld ook meer betrekken bij de invulling van het curriculum en bij verdere bijstellingen van de beoogde leerresultaten en leeruitkomsten. De nieuwe werkveldcommissie, met een bredere samenstelling, zal daarbij naar verwachting een deskundige rol spelen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De opzet van de onderwijsprogramma's is duidelijk en goed gestructureerd. De opleidingen zijn inhoudelijk sterk, breed en de inhoud van de programma's dekt de beoogde leerresultaten goed af. De programma's kennen een goede samenhang. De thema's zijn relevant voor de functies en de werkvelden waar de opleidingen voor opleiden. Er is voldoende aandacht voor relevante, actuele, inhoudelijke thema's, beroepsvaardigheden, onderzoeksvaardigheden en persoonlijke ontwikkeling. De onderwijsinhoud kent een goede balans tussen theorie en praktijk.

Voor wat betreft de onderwijsuitvoering is er een goed samenspel van contactonderwijs, werkplekleren en online leren, waarbij het online onderwijs verder kan worden uitgebreid. In de instroomprocedure kan de informatievoorziening over de flexibiliseringsmogelijkheden beter. Wellicht zal die verbetering ertoe bijdragen dat studenten hier ook meer gebruik van gaan maken. Tot nu toe is dit mondjesmaat. De flexibiliseringsmogelijkheden zijn op zich voldoende, maar worden wellicht beperkt door het gezamenlijke onderwijs met de voltijdvarianten. In de intakeprocedure kan scherper worden gekeken naar wat de kandidaat student aan kennis en ervaring al in huis heeft. De studentbegeleiding voldoet, maar mag aan het begin van de studie intensiever.

De docenten zijn deskundig en zeer betrokken bij hun werk en hun studenten. Ze krijgen een breed palet aan professionalisering aangeboden. Qua achtergrond kan het team worden verbreed in breder agogisch opzicht. Sommige docenten mogen nog beter worden aangehaakt bij het flexibele onderwijsconcept. Studenten oordelen positief over hun docenten, hun expertise en toegankelijkheid.

Standaard 3: Toetsing

De opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De opleidingen hanteren een deugdelijk toetsbeleid, dat goed aansluit bij het Experiment leeruitkomsten. De toetsen zijn leerwegaafhankelijk, van goed niveau en sluiten aan op de betreffende leeruitkomsten. De toetsing bestaat in de basis uit toetsen die door de opleidingen worden aangeboden, van klassieke schriftelijke tentamens tot beroepsproducten, en daarnaast het portfolioassessment. De toetscriteria zijn navolgbaar afgeleid van de leeruitkomsten, waarbij het voor de studenten duidelijk is wat van hen wordt verwacht. De beoordeling is over het geheel genomen navolgbaar. De beoordelingsformulieren sluiten echter nog niet aan op het uitgangspunt van holistisch beoordelen. Studenten oordelen positief over de toetsing, maar pleiten hierbij voor meer flexibiliteit. Het proces van valideren en vrijstellen is adequaat ingericht. Hiervan wordt echter nog weinig gebruik gemaakt. De opleidingen zouden deze mogelijkheden meer kunnen laten benutten. Studenten vragen op dit punt om betere informatievoorziening. De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordeling is voldoende. De examencommissie is

voldoende betrokken bij het opzetten van het validatieproces en voert haar wettelijke taken uit. Het advies voor de examencommissie en toetscommissie is om nu het flexibele programma wordt uitgevoerd, actiever betrokken te zijn bij de uitvoering van het (flexibele) toetsen en beoordelen binnen de opleidingen.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Ten tijde van de visitatie waren op basis van het vernieuwde deeltijdprogramma slechts enkele eindwerken beschikbaar. Het panel heeft naar aanleiding van de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek en de kwaliteit van de beoordeelde eindwerken en tussenproducten wel het vertrouwen dat de beoogde leerresultaten zullen worden gerealiseerd door de studenten van de vernieuwde opleidingen. De programma's en de afstudeertrajecten bieden daartoe voldoende garanties. De afstudeertrajecten kunnen echter overzichtelijker. De balans tussen het aantonen van de beroepsbekwaamheid en de onderzoeksbekwaamheid in deze trajecten kan beter, ten gunste van de beroepsbekwaamheid. De eindwerken zijn overtuigend van hbo-bachelorniveau. De eindwerken laten zien dat alle beoogde leerresultaten in voldoende mate op eindniveau worden gerealiseerd. Aangezien beide flexibele deeltijdopleidingen nog slechts enkele zeer recent afgestudeerden hebben, zijn uitspraken over hun functioneren in de beroepspraktijk prematuur.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de opleiding / Karakteristiek	10
Basisgegevens opleidingen	12
Beoordeling NVAO-standaarden	13
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	14
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	20
Standaard 3 Toetsing	27
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	31
Eindoordeel over de opleidingen	34
Bijlagen	36
1. Moduleoverzicht	36
2. Bezoekprogramma	38
3. Bestudeerde documenten	40

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de volgende de bestaande deeltijd hbo-opleidingen van Hogeschool Windesheim: Bachelor Theologie (TH) en de Bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst. Voor deze laatstgenoemde opleiding gebruikt de opleiding de benaming Leraar Godsdienst Levensbeschouwing (GL). Deze benaming en bijbehorende afkorting zullen ook in de rest van dit rapport worden gebruikt. Het betreft deeltijdopleidingen die deelnemen aan het landelijke Experiment leeruitkomsten. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd, is samengesteld door NQA, in opdracht van Hogeschool Windesheim en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 15 en 16 februari 2021. In dit visitatietraject zijn ook de volgende deeltijdopleidingen van Hogeschool Windesheim beoordeeld, vanwege hun samenwerking in het Experiment leeruitkomsten:

- deeltijd bacheloropleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in het Technisch Beroepsonderwijs (LTB)
- deeltijd Associate Degree Onderwijsondersteuner Technisch Beroepsonderwijs (OTB)
- deeltijd bacheloropleiding Psychomotorische therapie en Bewegingsagogie (PMT).

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer M. Laarman M SEN (voorzitter, domeindeskundige LTB/OTB)

Mevrouw drs. A. van Vliet (domeindeskundige LTB/OTB)

Mevrouw I. van Driel (domeindeskundige PMT)

Mevrouw T.A. Winters-Prins (domeindeskundige PMT)

De heer dr. T.L. Hetteema (domeindeskundige TH/GL)

De heer drs. A. Heijstek (domeindeskundige TH/GL)

De heer D. van Diggele (studentlid/domeindeskundige LTB/OTB)

De heer drs. M. Fokkema, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel, in samenwerking met mevrouw drs. Y.E. Leegstra, eveneens auditor van NQA.

De visitatie was aanvankelijk gepland in mei 2020, maar is vanwege de Corona-maatregelen verplaatst naar februari 2021. Vanwege de Corona-maatregelen is de visitatie online uitgevoerd.

Visitatieproces

Omdat de opleidingen zich vanuit een gezamenlijke visie op flexibilisering hebben doorontwikkeld, zijn ze gezamenlijk gevisiteerd in het kader van de beoordeling van het bestaande Experiment leeruitkomsten. Ter voorbereiding op de visitatie is er een online vooroverleg geweest; eveneens online vanwege de Corona-maatregelen. De panelleden zijn geïnstrueerd over de werkwijze via de NQA-handleiding en het NVAO-kader. Vervolgens heeft het panel de aanpak, rolverdeling en werkwijze voor het visitatiebezoek besproken. In het vooroverleg zijn op basis van het Zelfevaluatie-rapport (ZER) de voorlopige bevindingen door het panel besproken, zowel wat betreft gezamenlijke generieke uitgangspunten en werkwijzen van de

opleidingen, als voor specifieke zaken binnen de afzonderlijke opleidingen. Ook zijn de meningen over de geselecteerde eindwerken en/of tussenproducten gedeeld. Informatie uit het vooroverleg is uitgewerkt naar een agenda met vraagpunten voor de bezoekdagen.

De generieke documentatie is door alle leden van het visitatiepanel bestudeerd. Alle opleiding specifieke documentatie is door de inhoudsdeskundige panelleden bestudeerd. Het gaat hierbij voornamelijk om beschrijvingen van de inhoud van de opleiding, toetsmateriaal, tussenproducten, eindwerken en notulen van verschillende commissies, waaronder de examencommissie en de werkveldadviescommissies. Zowel in het vooroverleg als tijdens de visitatie zijn bevindingen voortdurend met alle panelleden gedeeld.

Tijdens het bezoek heeft het panel gesproken met diverse groepen (zie bijlage 2). Het gehele panel heeft tijdens de visitatie gekeken naar de generieke visies en processen, zoals de intakeprocedure, de visie op onderwijs in de context van leeruitkomsten, leerwegaafhankelijk toetsen, de borging hiervan en het werkplekleren. Waar het ging om de positionering van de afzonderlijke opleidingen, de vertaling van de visie naar de betreffende opleiding en de toetsing van het eindniveau, hebben de specifieke domeindeskundigen het voortouw genomen bij de bestudering van relevante documentatie en in de specifieke gesprekken over deze aspecten. Het visitatiepanel heeft gezamenlijk de uiteindelijke oordelen gegeven. In de afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel de voorlopige eindoordelen en belangrijkste bevindingen aan de opleidingen meegedeeld. Ter afsluiting van het bezoek is er een ontwikkelgesprek geweest tussen leden van het panel en vertegenwoordigers van de opleidingen. Medewerkers en studenten van de opleidingen zijn in de gelegenheid gesteld om het panel (via mail) te benaderen buiten de bezoekdag om (inloopspreekuur). Hier is geen gebruik van gemaakt.

Na het visitatiebezoek hebben de secretarissen op basis van alle informatie en de meningen van de panelleden een conceptrapportage opgesteld die is voorgelegd aan alle panelleden. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld, dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd aan de opleidingen. De panelleden hebben kennisgenomen van de reacties van de opleidingen en waar nodig aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Documentatie

Voor de opleidingsbeoordeling hebben de opleidingen een zelfevaluatie en bijlagen aangeboden. De bijlagen van het ZER zijn deels Windesheim breed en deels opleiding specifiek. Voor de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten heeft het panel van beide opleidingen alle beschikbare afstudeerdossiers bestudeerd van afgestudeerden van het vernieuwde flexibele varianten; drie afstudeerdossiers van de bacheloropleiding Theologie en één afstudeerdossier van de bacheloropleiding Leraar Godsdienst Levensbeschouwing. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel per opleiding kunnen komen.

Het voorliggende beoordelingsrapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (2018), het protocol *Beoordeling bestaande experimenten leeruitkomsten* van de NVAO (2017) en de *NQA-Handleiding 2019 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 22 juni 2021

Panelvoorzitter

M. Laarman M SEN

Lead-auditor

Drs. M. Fokkema

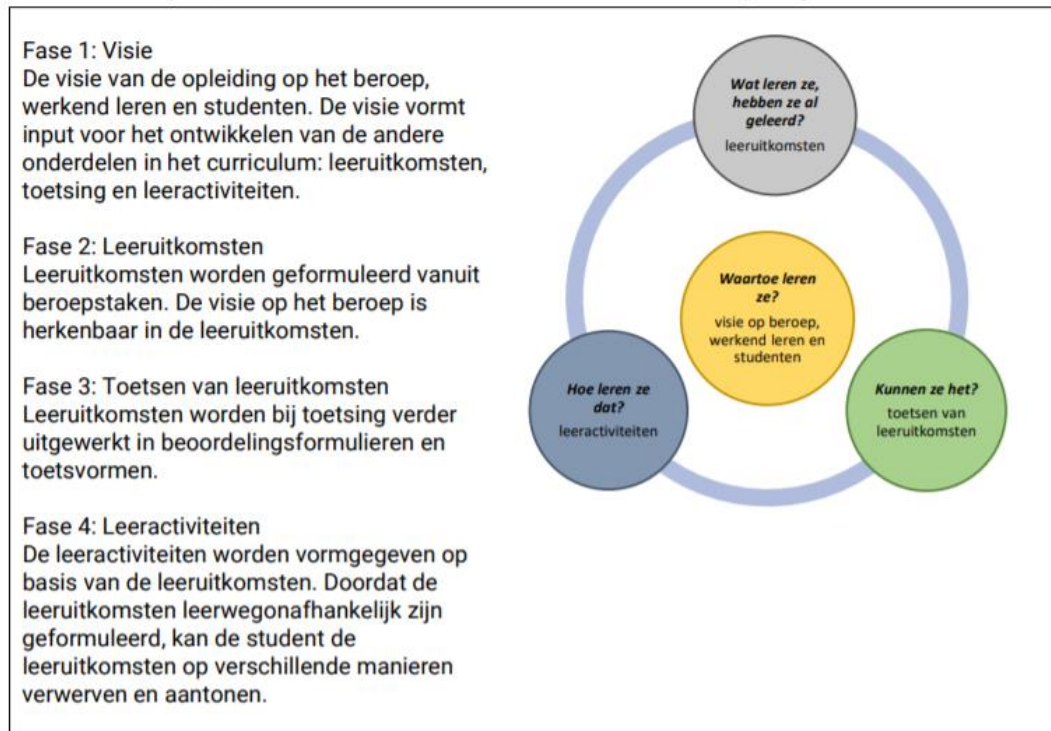
Schets van de opleiding / Karakteristiek

De deeltijdvarianten van de hbo-bacheloropleidingen Theologie (TH) en Leraar Godsdienst Levensbeschouwing (GL) zijn onderdeel van het domein Bewegen en Educatie van Hogeschool Windesheim en worden aangeboden in Zwolle. De opleidingsnaam van de bacheloropleiding Theologie was tot 1 september 2019: Godsdienst Pastoraal Werk. De opleidingen worden door Hogeschool Windesheim ook in een voltijdse variant aangeboden. Dit rapport heeft alleen betrekking op de deeltijdvarianten, als deelnemers aan het landelijke Experiment leeruitkomsten.

Omdat beide opleidingen studenten opleiden tot een levensbeschouwelijk agogisch beroep, hebben hun curricula een grote overlap. Vanaf 2014 hebben de opleidingen gewerkt aan een nieuw curriculum, dat in september 2016 is gestart met het eerste jaar. In het studiejaar 2017-2018 volgden jaar twee en drie en in 2018-2019 jaar vier. Met dat nieuwe curriculum waren de opleidingen de weg naar flexibilisering al ingeslagen. Deelname aan het Experiment leeruitkomsten sloot hierbij volgens hen dan ook goed aan. Vanaf september 2017 is het curriculum geheel gebaseerd op leeruitkomsten en leerwegaafhankelijk toetsen.

Beide opleidingen zijn klein van omvang. De bacheloropleiding Theologie telde 63 studenten in oktober 2020, de bacheloropleiding Leraar Godsdienst Levensbeschouwing 15 studenten. Studenten kunnen zowel in september als in februari instromen. De instroom van de opleiding Theologie lag in de afgelopen vier jaar tussen de twintig en dertig studenten per jaar. Bij de opleiding Godsdienst Levensbeschouwing lag die aanvankelijk tussen de vijf en acht studenten per jaar met een daling naar twee studenten in 2020.

In het kader van het Experiment leeruitkomsten is Windesheim in 2016 gestart met het project 'Flexibel Onderwijs voor volwassenen'. Dit project sluit aan op het 'Onderwijsconcept Windesheim' (2014) en de opvolger 'Strategische koers hogeschool Windesheim 2017-2022'. De strategische koers kent drie leidende principes: iedere student is uniek, complexe praktijkvragen zijn leidend en leren doen we samen. In het project 'Flexibel onderwijs voor volwassenen' wordt gewerkt vanuit het 'Ontwikkelmodel Flexibele Opleidingstrajecten hoger onderwijs Windesheim', zie afbeelding 1.

Afbeelding 1: Ontwikkelmodel Flexibele Opleidingstrajecten hoger onderwijs Windesheim, Algemene inleiding (2019)

De dertien opleidingen die met hun deeltijdvariant deelnemen aan het Experiment leeruitkomsten hebben allereerst hun leeruitkomsten ontwikkeld. Deze leeruitkomsten zijn opgesteld aan de hand van de 'Handleiding Leeruitkomsten' (op basis van het Tuning-model) en gegroepeerd in eenheden van leeruitkomsten. Eén of meerdere eenheden van leeruitkomsten (EVL) vormen een voor het werkveld herkenbare module van 30 EC.

De toetsing binnen de modules is leerwegonafhankelijk ingericht. Er zijn twee hoofdtypen leerwegonafhankelijke toetsen: toetsen die door de opleiding worden aangeboden, waar de toetsvorm per eenheid van leeruitkomsten is bepaald, en portfolioassessments waarbij de student (op de werkplek) bewijzen verzamelt en assessoren beoordelen of de leeruitkomsten zijn behaald.

Per (groep van) opleiding(en) heeft Windesheim een ontwikkelteam opgezet. Dit ontwikkelteam wordt ondersteund door een Windesheim brede projectgroep waarin ervaringen en producten worden uitgewisseld en gemeenschappelijke thema's worden uitgewerkt. Verdere ondersteuning biedt het Windesheim breed ontwerpteam met adviseurs onderwijs. Dit team ontwikkelt handleidingen en tools als de toolkit Flexibel hoger onderwijs voor volwassenen (met tools en goede voorbeelden). Tot slot heeft Windesheim een uitgebreid en samenhangend professionaliseringsaanbod voor verschillende doelgroepen bij de opleidingen samengesteld.

Basisgegevens opleidingen

Naam opleiding in CROHO	Bachelor Theologie
Oriëntatie en niveau	Bachelor
Graad	Bachelor of Arts
Aantal studiepunten	240
Afstudeerrichtingen	n.v.t.
Locatie	Zwolle
Onderwijstaal	Nederlands
Variant	Deeltijd
Registratie nummer in CROHO	35146

Naam opleiding in CROHO	Bachelor opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst
Oriëntatie en niveau	Bachelor
Graad	Bachelor of Education
Aantal studiepunten	240
Afstudeerrichtingen	n.v.t.
Locatie	Zwolle
Onderwijstaal	Nederlands
Variant	Deeltijd
Registratie nummer in CROHO	35441

Beoordeling NVAO-standaarden

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Experiment leeruitkomsten:

- *De visie van de instelling op flexibilisering is vertaald naar een onderwijskundig concept dat is doorgevoerd in de experimenteervariant.*
- *De eindkwalificaties zijn vertaald naar eenheden van leeruitkomsten van maximaal 30 EC, die gezamenlijk en in samenhang de student in staat stellen de eindkwalificaties te realiseren.*
- *De leeruitkomsten zijn:*
 - (a) leerwegonafhankelijk: ze stellen de student in staat een eigen leerweg te bepalen,*
 - (b) representatief voor de eindkwalificaties van de opleiding,*
 - (c) herkenbaar voor het werkveld,*
 - (d) specifiek en meetbaar: ze bieden een eenduidig beoordelingskader bij leerwegonafhankelijke toetsing,*
 - (e) transparant: de relatie tussen eindkwalificaties, eenheden van leeruitkomsten, leeractiviteiten en toetsing is duidelijk,*
 - (f) samenhangend: ze vormen een samenhangende eenheid en zijn te onderscheiden van andere eenheden van leeruitkomsten,*
 - (g) duurzaam: ze zijn op zo'n manier geformuleerd dat ze een aantal jaren gehanteerd kunnen worden.*

Conclusie

De opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Het panel concludeert dat de beoogde leerresultaten en leeruitkomsten van beide opleidingen wat betreft niveau en oriëntatie voldoen aan de eisen die het werkveld stelt. De beoogde leerresultaten zijn afgeleid van de betreffende landelijke profielen en zijn gekoppeld aan de Dublin descriptoren, waardoor ze voldoen aan de internationale eisen. De leeruitkomsten vloeien logisch voort uit de beoogde leerresultaten en zijn ontwikkeld volgens de Tuning-methodiek, waarbij deskundige onderwijskundige ondersteuning is ingezet. De leeruitkomsten zijn concreet, in voldoende mate leerwegonafhankelijk, duurzaam en herkenbaar voor het werkveld. De leeruitkomsten zijn samengevoegd in samenhangende eenheden van leeruitkomsten en worden in modules van 30 EC aangeboden. Het panel heeft veel waardering voor de koppeling van de modules en leeruitkomsten aan concrete taakgebieden en praktijksituaties van de beroepspraktijk. Het panel constateert dat de deeltijdvariant van de opleidingen als geheel is opgezet volgens de onderwijskundige visie van Windesheim. Het geheel van beoogde leerresultaten, taakgebieden/modules, leeruitkomsten en de daaraan gerelateerde leerarrangementen en kernpraktijken geeft een compleet beeld van de doelen van de opleidingen. Toch vraagt het panel zich af of dit geheel voor (toekomstige) studenten voldoende inzichtelijk en overzichtelijk is.

Het panel is van mening dat het beroepsbeeld van de opleidingen opportuun is en goed aansluit op actuele ontwikkelingen in het werkveld. Hierover en over de beoogde leerresultaten en leeruitkomsten is intensief afgestemd met het werkveld, waarmee de opleidingen goede banden onderhouden. De opleidingen willen het werkveld ook meer betrekken bij de invulling van het curriculum en bij verdere bijstellingen van de beoogde leerresultaten en leeruitkomsten. Het panel juicht dit toe. De nieuwe werkveldcommissie, met een bredere samenstelling, zal daarbij naar verwachting van het panel een deskundige rol spelen.

Onderbouwing

Beroepsbeeld

Het panel onderschrijft het voor haar herkenbare beroepsbeeld van beide opleidingen. De opleidingen “leiden op tot het beroep van levensbeschouwelijk-agogisch werker. Deze professionals kunnen hun beroep uitoefenen binnen kerkelijke en semi-kerkelijke organisaties, maar ook binnen instellingen voor zorg en welzijn, leger en justitie of particuliere ondernemingen, van christelijke of niet-christelijke alsook levensbeschouwelijk ‘neutrale’ (in de zin van niet nader bepaalde) signatuur. Daarnaast kunnen zij werkzaam zijn in het onderwijs of in vrijgevestigde beroepen als levensbeschouwelijk ondernemer. Bij dit laatste kan gedacht worden aan beroepen als ritueel begeleider of zingevingconsulent. Als specialist in levensbeschouwelijke communicatie voorziet de levensbeschouwelijk-agogisch werker in aandacht voor aspecten van het leven vanuit een zingevingsperspectief die wezenlijk zijn, bijdragen aan kwaliteit van werken en leven en die elders niet of onvoldoende worden belicht. Levensbeschouwelijk-agogisch werkers kunnen een voortrekkersrol vervullen als het gaat om veranderingsprocessen die bijdragen aan werken met diepgang, aan humaniteit en zorgzame omgang met kwetsbare mensen en groepen”.

Op het terrein van levensbeschouwelijke communicatie, religie, zingeving en geloof zien de opleidingen diverse processen, zoals fragmentarisering, privatisering, de-traditionalisering en de-institutionalisering. Tegelijk zien ze vormen van re-traditionalisering, nieuwe spiritualiteit, een blijvend relevantiebesef en een nieuwe waardering voor zingevingsvraagstukken. Deze ontwikkelingen hebben grote invloed op de manier waarop binnen de verschillende werkvelden aan de taakstelling van de levensbeschouwelijk agogisch werker gestalte wordt gegeven. Enerzijds blijven beroepen als kerkelijk werker en leraar godsdienst gevraagd, anderzijds vraagt de samenleving om nieuwe gestalten van het beroep, die nog niet voldoende uitgekristalliseerd zijn. Uitgaande van deze dynamiek zal van toekomstige levensbeschouwelijk-agogisch werkers verwacht worden dat zij vanuit hun eigen professionele identiteit handelend kunnen optreden in steeds wisselende en complexe levensbeschouwelijke situaties. Zij zullen, behalve vakbekwaam, ondernemend moeten zijn, probleemoplossend kunnen werken, kunnen kijken vanuit verschillende perspectieven en dialogisch kunnen communiceren. Daarnaast is het van belang dat zij met beide benen in de praktijk staan, op de noden van mensen betrokken zijn en hun eigen ontwikkeling kunnen sturen.

Het beroepsbeeld is nauw afgestemd met het werkveld. Het panel is van mening dat het beroepsbeeld goed doordacht is en opportuun. Het panel onderschrijft de visie van de opleidingen op de actuele ontwikkelingen in het werkveld en vindt dat het beroepsbeeld van de opleidingen daar goed op aansluit.

Beoogde leerresultaten

Voor wat betreft de beoogde leerresultaten hanteren de opleidingen de volgende uitgangspunten:

1. opleiden tot vakbekwame, zelfbewuste, positief-kritische en ondernemende professionals,
2. geleefde religie: brede kennisbasis en persoonlijke positiebepaling,
3. waarden: verbinding, dialoog en kwetsbaarheid.

Voor de beoogde leerresultaten van zowel de opleiding Theologie als van de opleiding Leraar Godsdienst Levensbeschouwing, gaan de opleidingen uit van de vigerende landelijke beroepsprofielen, respectievelijk 'Professional met diepgang III' en de Bekwaamheidseisen van de Onderwijscoöperatie (2017). Voor de opleiding GL zijn de bekwaamheidseisen vertaald naar beroepscompetenties. Dit is gedaan om een nagenoeg gelijk aantal beroepsspecifieke competenties voor TH en GL te kunnen hanteren, met het oog op het feit dat TH studenten en GL studenten het programma van de propedeuse gezamenlijk volgen. De opleidingen sluiten hiermee ook aan bij een landelijke trend, waarin de voorkeur wordt gegeven aan een concentratie van competenties in kerntaken of - functies. In de competentiebeschrijvingen is weergegeven hoe de Bekwaamheidseisen en de beroepscompetenties GL zich tot elkaar verhouden. De reflectieve competentie (kerntaak professional) is ondergebracht bij de HBO-generieke competenties omdat deze niet alleen gelden voor docenten GL, maar voor alle levensbeschouwelijk-agogisch werkers.

De opleidingen maken een onderscheid tussen algemene levensbeschouwelijke beroepscompetenties, die voor TH en GL samen gelden, en specifieke TH of GL beroepscompetenties. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van alle beroepscompetenties.

Algemene levensbeschouwelijke beroepscompetenties	Beroepscompetenties TH	Beroepscompetenties GL
Competent in hermeneutisch handelen	Competent in agogisch handelen	Competent als ontwerper
Competent in persoonlijke en spirituele ontwikkeling	Competent in educatie	Competent als uitvoerder
Competent in communicatie	Competent in levensbeschouwelijke en/of pastorale begeleiding	Competent als pedagoog
Competent in ondernemend handelen	Competent in ritueel en/of liturgisch handelen	Competent als teamlid en collega
Competent in onderzoek(svaardigheid)	Competent in presentie en/of missionair handelen	

Met het oog op het borgen van het hbo-niveau wordt uitgegaan van het NLQF-kwalificatiekader. Dit kwalificatiekader (niveau 6: bachelor) is gebruikt bij het vaststellen van de indicatoren bij de algemene en beroepscompetenties.

Het panel is van mening dat beide opleidingen evenwichtige sets van beoogde leerresultaten hanteren, die goed aansluiten bij hun beroepsbeeld. De algemene levensbeschouwelijke beroepscompetenties zijn volgens het panel per opleiding goed verschillend ingekleurd.

Vertaling leerresultaten naar leeruitkomsten

Het panel constateert dat de leeruitkomsten zijn geformuleerd op basis van de beroepsprofielen en de eindkwalificaties. Het curriculum van de deeltijd is opgebouwd met behulp van modules en leeruitkomsten. De inhoud van iedere module komt overeen met een voor het werkveld herkenbaar taakgebied en heeft een omvang van 30 EC. Het aantal EC is een uitdrukking van de mate waarin de eenheid van leeruitkomsten bijdraagt aan het realiseren van de eindkwalificaties. Van elk taakgebied is de kern geformuleerd, zoals

Je brengt mensen samen in viering en gesprek en ondersteunt hen met betrekking tot levensthema's in een levensbeschouwelijk pluriforme context waarbij verschillen tussen mensen met elkaar worden verbonden.

De modules en leeruitkomsten zijn op twee niveaus geformuleerd, niveau 5 en niveau 6 van het NLQF-kwalificatiekader. Beide opleidingen hebben drie modules met een taakgebied op niveau 5 en drie modules met een taakgebied op niveau 6 (inclusief de module gericht op het afstuderen). Beide opleidingen hebben daarnaast nog twee modules die deel uitmaken van de persoonlijke profileringsruimte van studenten, zie verder bij Standaard 2. Er zijn twee soorten modules:

1. modules die zowel voor de TH- als voor de GL-studenten bedoeld zijn,
2. modules die alleen voor de TH-studenten of voor de GL-studenten van belang zijn.

Voor overzichten van de taakgebieden/modules, zie hieronder.

Taakgebieden/modules HBO-Theologie

Nr	Taakgebied / Module	Nr	Taakgebied / Module
1	Mensen verbinden in viering en gesprek	2	Hermeneutisch en ethisch duiden van beroepspraktijken
3	Levensbeschouwelijke identiteit in ontwikkeling	4	Mensen raken door vieren, begeleiden en leiden
5	Moreel verantwoordelijk handelen ten aanzien van conflicten en zorgkwesties	6	Profileringsruimte
7	Profileringsruimte	8	Beroepsprofilering, bewustwording en innovatie op levensbeschouwelijk terrein

Taakgebieden/modules Leraar Godsdienst Levensbeschouwing

Nr	Taakgebied / Module	Nr	Taakgebied / Module
1	Mensen verbinden in viering en gesprek	2	Hermeneutisch en ethisch duiden van beroepspraktijken
3	Levensbeschouwelijke identiteit in ontwikkeling	4	Levensbeschouwelijke ontwikkeling door lessen, vieringen en gesprek
5	Levensbeschouwelijke identiteit in school en leerplan	6	Profileringsruimte
7	Profileringsruimte	8	Beroepsprofilering, bewustwording en innovatie op levensbeschouwelijk terrein

De modules zijn los van elkaar te volgen. Beperkingen gelden ten aanzien van de propedeuseverplichtingen, de verplichtingen ten aanzien van het afstuderen, verplichtingen ten aanzien van het volgen van specifieke programmaonderdelen zoals supervisie, de instapeisen van de minors, de data waarop onderwijsactiviteiten zijn gepland en de deadlines die verbonden zijn met door de opleiding aangeboden toetsen.

Iedere module bestaat uit samenhangende leeruitkomsten (eenheden van leeruitkomsten – EVL), die horen bij de inhoud van het bijbehorende taakgebied. EVL-en zijn rijk geformuleerde beschrijvingen van werkzaamheden van de professional en de kennis, vaardigheden en attitudes die daarbij verwacht worden na afronding van een leerperiode. De leeruitkomsten zijn opgesteld aan de hand van de Tuning-systematiek. In de leeruitkomst wordt verwoord wat een student wordt geacht te weten, te begrijpen en te kunnen toepassen na afronding van een leerperiode. Aan deze eenheden van leeruitkomsten is een verschillend aantal credits verbonden, variërend van 5 – 15 EC. Een voorbeeld van een leeruitkomst is:

Je bent op authentieke wijze, d.w.z. vanuit een professioneel besef van je eigen levensbeschouwelijke referentiekader, present in een voor jou en/of anderen vreemde omgeving. Je weet binnen deze context je eigen levensbeschouwelijke referentiekader en de levensbeschouwelijke referentiekaders van anderen op dialogische wijze betekenisvol op elkaar te betrekken.

De leeruitkomsten zijn gebaseerd op leerarrangementen, die op hun beurt aansluiten bij zogenaamde kernpraktijken. Een kernpraktijk is een beschrijving van een praktijksituatie die typerend is voor een bepaald beroep, bijvoorbeeld kerkelijk werker, zingevingconsulent of docent godsdienst levensbeschouwing. Kernpraktijken geven in grote lijnen aan welke inhoud in het leerarrangement centraal staan. Een voorbeeld hiervan is:

Een moreel beraad organiseren

De professional initieert en begeleidt interdisciplinaire gesprekken over morele kwesties op de werkplek.

Het panel heeft gezien dat de leeruitkomsten conform de werkwijze van Windesheim zijn uitgewerkt. De leeruitkomsten zijn door de docenten opgesteld in samenwerking met het Windesheim brede ontwerp- en ontwikkelteam, bestaande uit experts en adviseurs op het gebied van flexibel onderwijs. Alle leeruitkomsten zijn intensief besproken met een representatieve vertegenwoordiging van het werkveld. Het werkveld heeft vervolgens de leeruitkomsten gevalideerd. Het panel constateert verder dat de beoogde leerresultaten op basis van de landelijke beroeps- en opleidingsprofielen herkenbaar aanwezig zijn binnen de taakgebieden en EVL van de modules. Het panel heeft veel waardering voor de koppeling van de modules en leeruitkomsten aan concrete taakgebieden en praktijksituaties van de beroepspraktijk.

De opleidingen hebben een uitgebreid overzicht opgesteld met de spreiding van de eindkwalificaties (beroepscompetenties en kennisbases) over de verschillende modules en leeruitkomsten. De beoogde leerresultaten sluiten aan bij de Dublin descriptoren en de hbo-bachelor standaard en zijn gevalideerd in het werkveld. Het panel vindt dat de opleidingen hiermee geschikte beoogde leerresultaten op (internationaal) hbo-bachelorniveau hanteren. Het panel heeft verder geconstateerd dat de leeruitkomsten van de opleidingen voldoen aan de kwaliteitseisen van de NVAO. Volgens het panel stellen de leeruitkomsten de studenten in staat om de eindkwalificaties te realiseren.

Het geheel van beoogde leerresultaten, taakgebieden/modules, leeruitkomsten, leerarrangementen en kernpraktijken geeft een compleet beeld van de doelen van de opleidingen. Toch vraagt het panel zich af of dit voor (toekomstige) studenten voldoende

inzichtelijk en overzichtelijk is. Het panel geeft de opleidingen in overweging te onderzoeken of in dit geheel geen vereenvoudiging kan worden aangebracht.

Verbinding met het werkveld

De opleidingen onderhouden goede contacten met het werkveld, zo constateert het panel. Zoals hierboven aangegeven, heeft de opleiding het werkveld nauw betrokken bij de formulering van de beoogde leerresultaten en leeruitkomsten. Bij de invulling van het nieuwe curriculum is dat door omstandigheden tot nu toe minder uit de verf gekomen. Met de nieuwe, bredere werkveldcommissie, die in het studiejaar 2020-2021 is ingesteld, willen de opleidingen hierin meer investeren. Ook zal de nieuwe werkveldcommissie nauw worden betrokken bij de voorgenomen bijstelling van de leeruitkomsten, naar aanleiding van de evaluatie daarvan in het studiejaar 2020-2021. Op basis van het gesprek dat het panel met vertegenwoordigers van de nieuwe werkveldcommissie had, heeft zij vertrouwen in goede resultaten van dit proces.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Experiment Leeruitkomsten:

De leersituatie en -omgeving zijn passend bij de beoogde leeruitkomsten en bij de behoeften en omstandigheden van (een groep) studenten. De opleiding kan verantwoorden dat de leeractiviteiten en de begeleiding van studenten adequaat zijn om de leeruitkomsten te behalen.

De opleiding laat zien hoe zij rekening houdt met verschillen tussen (groepen) studenten in kennis, ervaring, tijd, loopbaandoelen en omstandigheden.

Docenten (instructeurs, begeleiders e.d.) zijn aantoonbaar competent om studenten te begeleiden, bijvoorbeeld bij de keuze voor en vormgeving van leeractiviteiten.

De student voldoet aan de wettelijke instroomeisen. Uit een intake-assessment kan blijken dat de student de opleiding versneld kan doorlopen. Onvolledige opleidingen bepalen op grond van toelatingsonderzoek of de student toelaatbaar is en voor welk traject de student in aanmerking komt.

De opleiding en de student maken vooraf expliciete, inhoudelijke afspraken over de invulling van het individuele opleidingstraject per eenheid van leeruitkomsten en de begeleiding daarvan door de docent. Daarmee is inzichtelijk hoe de student in staat is de leeruitkomsten te realiseren. Als een praktijkorganisatie betrokken is leggen opleiding, student en praktijkorganisatie de afspraken vast in een overeenkomst. Een tripartite overeenkomst is verplicht voor duale opleidingen en wenselijk voor deeltijdse opleidingen. Hierin komen onder meer aan de orde: de beschrijving van de inhoud van de leeractiviteiten binnen de eenheid, de aard en frequentie van de begeleiding en de wijze van toetsing en, indien van toepassing, afspraken tussen de opleiding en de praktijkorganisatie over bijscholing van praktijkbegeleiders. De student is mede-eigenaar van het leerproces en daarmee van de invulling van de overeenkomst en afspraken.

Conclusie

De opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Het panel vindt de opzet van de onderwijsprogramma's duidelijk en goed gestructureerd. De opleidingen zijn inhoudelijk sterk, breed en de inhoud dekt de beoogde leerresultaten goed af. De programma's kennen een goede samenhang. De thema's zijn relevant voor de functies en de werkvelden waar de opleidingen voor opleiden. Er is voldoende aandacht voor relevante, actuele, inhoudelijke thema's, beroepsvaardigheden, onderzoeksvaardigheden en persoonlijke ontwikkeling. De onderwijsinhoud kent een goede balans tussen theorie en praktijk.

Voor wat betreft de onderwijsuitvoering is er een goed samenspel van contactonderwijs, werkplekleren en online leren, waarbij het online onderwijs verder kan worden uitgebreid. In de instroomprocedure kan de informatievoorziening over de flexibiliseringsmogelijkheden beter. Wellicht zal die verbetering ertoe bijdragen dat studenten hier ook meer gebruik van gaan maken. Tot nu toe is dit mondjesmaat. De flexibiliseringsmogelijkheden zijn op zich voldoende, maar worden volgens het panel wellicht beperkt door het gezamenlijke onderwijs met de voltijdvarianten. In de intakeprocedure kan scherper worden gekeken naar wat de kandidaat student aan kennis en ervaring al in huis heeft. De studentbegeleiding voldoet, maar mag aan het begin van de studie intensiever.

De docenten zijn deskundig en zeer betrokken bij hun werk en hun studenten. Ze krijgen een breed palet aan professionalisering aangeboden. Qua achtergrond kan het team volgens het panel worden verbreed in breder agogisch opzicht. Sommige docenten mogen nog beter worden aangehaakt bij het flexibele onderwijsconcept. Studenten oordelen positief over hun docenten, hun expertise en toegankelijkheid.

Onderbouwing

Intake en instroom

Het panel vindt de intakeprocedure helder en ziet dat de opleiding deze zorgvuldig uitvoert. Studenten onderschrijven dit oordeel.

De student kan kiezen uit vier routes om de studie te doorlopen:

Route 1 komt overeen met de route die de voltijdstudenten volgen en is bedoeld voor deeltijdstudenten die alle onderdelen van het programma moeten doen en/of die willen studeren binnen een voorgegeven structuur. Route 2 is bedoeld voor studenten die willen studeren binnen een voorgegeven structuur, maar op grond van behaalde diploma's en/of certificaten kans maken om delen van het onderwijs vrijgesteld te krijgen. Route 3 biedt studenten de mogelijkheid om aan het begin van een module via een intake-assessment leeruitkomsten te valideren. Route 4 biedt de mogelijkheid om de andere routes met elkaar te combineren.

Na inschrijving houdt de studieleider een intakegesprek met de student. Dit is gebaseerd op het intakeformulier, waarvan de student al het eerste gedeelte heeft ingevuld. Tijdens het gesprek wordt het tweede gedeelte ingevuld. Het volledig ingevulde intakeformulier geldt als onderwijsovereenkomst. In deze overeenkomst wordt vastgelegd welke studieroute de student kiest, wanneer aan welke leeruitkomsten wordt gewerkt en de manier waarop, welke (delen van) EVL-en kunnen worden vrijgesteld, welke (delen van) EVL-en kunnen worden gevalideerd met

behelp van een intakeassessment en hoe de overige (delen van) EVL-en worden getoetst: met behulp van een portfolioassessment of met behulp van door de opleiding aangeboden toetsen (zie verder Standaard 3). Ook worden hierin afspraken vastgelegd over de (specifieke) begeleiding van de student en over het inzetten van de praktijkomgeving/leerwerkplek bij de leeractiviteiten van de student en de begeleiding daarbij. Indien een werkgever/stagebedrijf ook een rol heeft bij het behalen van de leeruitkomsten, zal ook een drie-partijenovereenkomst worden afgesloten. De studieleider bespreekt de onderwijsovereenkomst met de studentbegeleider, waarna de laatstgenoemde de begeleiding overneemt. Gedurende de studie kan de onderwijsovereenkomst op initiatief van de student of de studentbegeleider worden bijgesteld, na akkoord van de studieleider.

Na de start met de opleiding krijgen studenten direct toegang tot alle beschikbare studiewijzers van de EVL-en en leerarrangementen die onderdeel uitmaken van de opleiding. Hierdoor kunnen studenten zich niet alleen verdiepen in de leeruitkomsten waar zij op dat moment mee bezig zijn, maar kunnen zij zich ook oriënteren op de inhoud van de leeruitkomsten die nog volgen. Het panel vindt dit waardevol, omdat studenten op deze wijze tijdig kunnen anticiperen op mogelijke aanpassing, versnelling, van hun leertraject. Studenten zijn van mening dat de informatievoorziening over de verschillende routes en met name over het portfolioassessment beter kan. Bij de intake zou volgens hen scherper kunnen worden gekeken naar welke kennis en ervaring de aankomende student al in huis heeft. Het intakegesprek is volgens het panel nogal procesmatig en vooral gericht op het invullen van het tweede gedeelte van het intakeformulier. Het kan volgens het panel inhoudelijker zijn en meer gericht op de achtergrond van de kandidaat student en zou daarom eerder de vorm van een assessment kunnen krijgen, afgenomen door twee assessoren.

Inhoud en opzet programma

Het panel stelt vast dat het onderwijsprogramma is opgezet volgens de onderwijskundige uitgangspunten van Windesheim. Het onderwijsprogramma bestaat uit in totaal acht modules met elk een omvang van 30 EC en de duur van één semester. De volgorde van de modules volgt die van de voltijdopleidingen, zodat studenten van de voltijd- en deeltijdopleidingen samen kunnen leren, overeenkomstig de onderwijsvisie van de opleidingen. Studenten van de routes 2, 3 of 4 kunnen van deze volgorde afwijken. De meeste modules zijn gezamenlijk voor beide opleidingen (TH en GL) en twee modules, 4 en 5, opleiding specifiek. Module 3 heeft voor één van drie EVL een opleiding specifieke invulling. De eerste drie modules zijn aangemerkt als behorend tot de propedeuse. Het propedeutisch diploma wordt uitgereikt wanneer minimaal 60 EC aan leeruitkomsten uit deze drie modules binnen een termijn van twee jaar na inschrijving zijn behaald. Voor een uitgebreid overzicht, zie bijlage 1.

Zoals bij Standaard 1 is aangegeven, zijn de leeruitkomsten gebaseerd op de zogenaamde kernpraktijken en de daarbij behorende leerarrangementen. De opleidingen onderscheiden de volgende drie leerarrangementen: theorie-arrangementen, praktijkarrangementen en reflectie-arrangementen. In de theorie-arrangementen gaat het om de algemene vorming van de studenten. Het leren binnen dit arrangement is grotendeels plaats- en tijdsafhankelijk, voornamelijk via de online leeromgeving. De praktijkarrangementen richten zich op de verbinding van theorie en praktijk, waarbij een kenmerkende beroepssituatie als uitgangspunt wordt genomen. Studenten werken hierbij aan opdrachten die aansluiten bij hun eigen leerwerkplek en/of bij hun eigen leervragen. Studenten kunnen hierbij deels zelf bepalen welke weg zij

bewandelen naar de eindtermen toe, doordat zij kunnen kiezen uit verschillende opdrachten die worden aangeboden. De eindtermen zijn echter routeonafhankelijk.

De reflectie-arrangementen hebben betrekking op de profileringsruimte, waarin studenten kunnen differentiëren. Deze arrangementen zijn gericht op de persoonlijke, beroepsgerichte, spirituele, theologische en/of levensbeschouwelijke vorming van studenten. Het profieldeel van de opleidingen beslaat 60 EC (modules 6 en 7). Met een gevarieerd aanbod van minoren van Windesheim en de mogelijkheid om minoren buiten Windesheim te volgen, krijgen studenten de mogelijkheid om een verdieping of verbreding te kiezen die past bij hun persoonlijke en professionele belangstelling. Voor sommige profileringsroutes die aansluiten bij bepaalde beroepen of functies, zijn specifieke minoren verplicht. Zo zijn bijvoorbeeld voor de functie van Kerkelijk werker PKN de volgende minoren verplicht: Theologische Verdieping 1 en 2 en Kerk in Uitvoering.

Het panel vindt de opzet van het onderwijsprogramma goed gestructureerd. De opleidingen zijn inhoudelijk sterk, breed en de inhoud dekt de beoogde leerresultaten goed af. De programma's kennen een goede samenhang. De modules zijn vergezeld van inhoudelijk degelijk onderwijsmateriaal, waarvan het panel mooie voorbeelden heeft gezien. Ook biedt het programma voldoende profileringsruimte. De thema's zijn relevant, met voldoende aandacht voor de thema's, beroepsvaardigheden, onderzoeksvaardigheden en persoonlijke ontwikkeling. Voorbeelden van actuele thema's die het panel binnen de opleiding ziet, zijn: zingevingsvraagstukken, spiritualiteit in sociale relaties en ondernemerschap voor de vrijgevestigde theoloog. Met sommige studenten is het panel van mening dat het laatste onderwerp meer aandacht mag krijgen. Het panel heeft veel waardering voor het minoraanbod, waarbij de opleidingen goed inspelen op specifieke eisen vanuit het werkveld ten aanzien van bepaalde beroepen en functies.

Er is een uitgebreid overzicht van modules, leeruitkomsten en indicatoren met hun relatie tot de eindkwalificaties, taakgebieden en beroepscompetenties. De modulewijzers en studiewijzers zijn overzichtelijk en informatief.

Uit de Studentreflectie in het Zelfevaluatierapport, gesprekken met studenten en uit studentenenquêtes maakt het panel op dat studenten positief oordelen over de inhoud van de opleiding. Ze zien een goede samenhang hierin en goede integratie van theorie en praktijk. Ook vinden ze de praktijkgerichtheid goed.

In de praktijk kiezen de meeste studenten voor route 1 om te kunnen studeren in een vaste groep. Sommige studenten geven aan dat bij versnelling de deelname aan een andere groep soms wat moeizaam is. Om studenten die flexibel door het programma gaan een vaste basis te geven, hebben de opleidingen tutorgroepen in het leven geroepen voor die studenten om onderlinge steun en uitwisseling te faciliteren. Studenten en panel vinden dit een waardevol initiatief. Het aantonen van leeruitkomsten via een portfolioassessment wordt door veel studenten als erg omslachtig ervaren. Het panel spoort de opleidingen aan te bekijken hoe de flexibilisering verder kan worden uitgebreid. Het vraagt zich hierbij af in hoeverre het gezamenlijke onderwijs met de voltijdopleidingen de flexibilisering belemmert. Flexibilisering wordt nog te veel ingevuld als het kunnen compenseren van bepaalde vakken. Het omdraaien van volgordes komt nog nauwelijks voor, vaak door beperkingen in het rooster. Het verdient verder aanbeveling om

proactief halverwege het studietraject de mogelijkheden van flexibilisering opnieuw met een student te verkennen, omdat studenten dan vaak meer zicht hierop hebben ontwikkeld.

Onderzoek

Het panel constateert dat de opleidingen het onderdeel onderzoek adequaat hebben opgenomen in het programma. De opleidingen hebben volgens het panel een heldere visie op onderzoek. Belangrijk hierbij is dat blijkt dat de opleidingen bij onderzoek nadrukkelijk wisselwerking met het werkveld zoeken. Onderzoek doen is volgens de opleidingen vooral gericht op de innovatie van de eigen beroepspraktijk. Qua onderzoek, richten de opleidingen zich in de bachelor op het opleiden van reflectieve professionals. Reflectieve professionals beschikken, naast een onderzoekende houding, over instrumentele onderzoekkennis en onderzoekvaardigheden die hen in staat stellen om hun praktijken beter te begrijpen. Dit betekent dat zij in staat zijn om goed te kijken voordat zij ingrijpen of een oordeel vellen en dat zij kijken naar wat hun acties teweegbrengen en of zij ook daadwerkelijk bereiken wat zij wilden bereiken. Het betekent vervolgens dat zij in staat zijn te experimenteren met hun eigen handelingsrepertoire en, mede op basis van een analyse van de beschikbare contextgegevens, kunnen bepalen of een handeling leidt tot het gewenste resultaat. Zij zijn ook in staat zijn om hun kennis te verbinden met die van anderen

De opleidingen vinden het belangrijk dat onderzoek en onderwijs elkaar wederzijds versterken. Studenten bekwamen zich in het doen van onderzoek en het onderwijs zelf is exemplarisch. Dat betekent bijvoorbeeld, dat studenten zelf concepten onderzoeken met het oog op accumulatie van kennis en inzicht. Het betekent ook dat docenten zelf ervaring opdoen met het doen van onderzoek en deze ervaring vertalen naar het onderwijsproces. Omgekeerd betekent het, dat het werkveld kwesties inbrengt die om onderzoek vragen om te kunnen worden verhelderd of opgelost. Vanaf module 1 werken studenten aan leeruitkomsten op het gebied van onderzoek, waardoor er door de gehele opleiding een onderzoekslijn loopt. Studenten leren de basale onderzoeksproces te doorlopen, uitmondend in het eindonderzoek in module 8, zie verder Standaard 4. Bij het onderdeel onderzoek werken de opleidingen nauw samen met het Lectoraat Godsdienst en Levensbeschouwing van Windesheim. Studenten kunnen bijvoorbeeld hun afstudeeronderzoek voor dit lectoraat doen. Het panel heeft veel waardering voor deze samenwerking.

Leeromgeving

Bij iedere module bestaat het aanbod van de leeractiviteiten altijd uit een combinatie van online onderwijs, contactonderwijs en leren op de leerwerkplek. Studenten kunnen echter ook zelf op zoek gaan naar wegen om zich de benodigde kennis, vaardigheden en houdingsaspecten eigen te maken. Zij kunnen bijvoorbeeld zelf op zoek gaan naar bronnen die zij willen bestuderen. Hierbij kan gedacht worden aan mooc's of aan de expertise die op de eigen leerwerkplek voorhanden is.

Een specifiek aspect van de leeromgeving is het leerplein. Dit is een ruimte waarin studenten actief en zelfstandig werken, maar ook moeten kunnen samenwerken en waarbij allerlei kwaliteiten, kennis en vaardigheden worden aangesproken. Het daagt studenten uit eigenaar te zijn van hun leerproces, en biedt studenten een zekere vrijheid, maar ook een zekere verbondenheid met de mensen om hen heen om samen een gemeenschappelijk leerproces te doorlopen. Deze ruimte kan fysiek zijn, maar kan ook online worden vormgegeven. Op het

fysieke leerplein zijn ter ondersteuning steeds docenten aanwezig bij wie studenten terecht kunnen voor overleg of vragen. Studenten én docenten geven aan goede ervaringen met het leerplein te hebben opgedaan. Het biedt studenten meer mogelijkheden tot samen leren.

Het panel ziet dat de Elektronische Leeromgeving (ELO) van de opleidingen de studenten veel informatie biedt. Elke EVL kent een eigen ELO. Er is een uitgebreid overzicht van modules, leeruitkomsten met hun relatie tot de eindkwalificaties. De studiewijzers van de EVL-en zijn overzichtelijk en informatief, aldus panel én studenten.

Door de Corona-maatregelen heeft het online onderwijs in 2020 een sterke impuls gekregen. Afgezien daarvan hadden studenten al eerder gevraagd om uitbreiding van de mogelijkheden voor online studeren. In het studiejaar 2020-2021 zijn de opleidingen begonnen met de inrichting van een digitale leeromgeving met verdiepende, inspirerende voorbeelden uit opleiding en praktijk over levensbeschouwing, hermeneutiek en theologische vragen en uitdagingen. Het panel vindt dit een goed initiatief. De ELO zal verder worden uitgebreid met de mogelijkheid tot het stellen van leervragen en het toevoegen van links. De verdere verbetering van de ELO zal studenten in staat moeten stellen om meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces. Mede om die redenen, spoort het panel de opleidingen aan de mogelijkheden voor online studeren met kracht en tempo uit te breiden.

Werkplekleren

De werkplek vormt een belangrijke bron voor het leren, door de levensechtheid en als rijke leeromgeving. Aan de (leer)werkplek stellen de opleidingen strikte eisen. Op deze plek moeten de student kunnen oefenen in de competenties die horen bij zijn/haar leerroute. De begeleiding op leerwerkplek wordt gedaan door een leerwerkplekbegeleider die zelf minimaal een theologische opleiding op hbo-niveau heeft afgerond en minimaal drie jaar werkervaring heeft. De leerwerkplek dient door de opleiding te zijn goedgekeurd aan de hand van een leerwerkplekcheck bij aanvang van de studie en bij iedere wisseling van leerwerkplek. Deze check wordt uitgevoerd door de studentbegeleider en heeft betrekking op bovenstaande punten en op de mogelijkheid dat de student er ten minste drie praktijkopdrachten kan uitvoeren. Door de student, opleiding en de leerwerkplek wordt een tripartiete overeenkomst gesloten waarin afspraken worden vastgelegd ten aanzien van inhoud van de werkzaamheden, de werkomgeving, de begeleiding en overige eisen die gesteld zijn vanuit de opleiding, zoals de leeruitkomsten waaraan in een bepaalde periode moet kunnen worden gewerkt.

Begeleiding

Het panel constateert uit de bestudeerde stukken en de gevoerde gesprekken dat studenten adequaat worden begeleid. De studenten hebben voornamelijk contact met docenten van de modules. Daarnaast hebben studenten een studiebegeleider, die de student na het intakegesprek de gehele studie begeleid bij de ontwikkeling van zijn/haar leerroute. Op de werkplek worden studenten ondersteund door werkplekbegeleiders. De werkplekbegeleiders geven veel feedback aan studenten en op de door hen gemaakte producten. Studenten zijn al met al tevreden over de begeleiding, maar hebben het panel wel aangegeven dat deze in het begin van de studie intensiever mag.

Docenten

Aan de opleidingen zijn vijftien vaste docenten verbonden (8,4 fte). Daarnaast is er een vaste groep van negen gastdocenten. Alle vaste docenten hebben ten minste één mastergraad. De meeste docenten hebben een eerstegraads lesbevoegdheid of beschikken over de Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid. Alle docenten zijn BKE-gecertificeerd. Vier docenten hebben een assessorentraining gevolgd gericht op het beoordelen van portfolio's en het voeren van criteriumgerichte interviews. Alle docenten zijn tot voor kort actief geweest of zijn nog steeds werkzaam in de verschillende beroepspraktijken waar de opleidingen voor opleiden. Verschillende docenten zijn actief op het gebied van onderzoek. Gezamenlijk beschikken de docenten over een uitgebreid relevant netwerk.

Het panel is positief over de kwaliteit van het docententeam. Het panel heeft deskundige, consciëntieuze en zeer betrokken docenten leren kennen. Met de binnen het team aanwezige expertise dekt de opleiding haar programma voldoende af. Het werken in docenten-duo's vindt het panel positief. Het bevordert onderlinge afstemming en de toepassing van het vier-ogen-principe. Het biedt goede ondersteuning bij de invoering van het nieuwe onderwijs, aldus het panel. De professionaliseringsmogelijkheden op het gebied van onderwijs en het eigen vakgebied krijgen veel waardering van de docenten. Er is gerichte scholing, er zijn regelmatig studiedagen, projectweken en er is de maandelijkse soeplunch voor onderlinge kennisuitwisseling. Vier keer per jaar is er intervisie in groepjes van vier docenten over werk gerelateerde onderwerpen. Uit gesprekken met studenten en uit de Studentreflectie in het Zelfevaluatie-rapport spreekt veel waardering van de studenten voor hun docenten. Studenten zijn positief over de deskundigheid van de docenten, hun actuele kennis van en ervaring in de beroepspraktijk en hun behulpzaamheid. Ook in de tijd van de Corona-maatregelen zijn de docenten goed benaderbaar en betrokken. Ten aanzien van het werken met leeruitkomsten zien studenten bij docenten graag nog meer draagvlak en inzicht.

Kwaliteitszorg

Het panel is van mening dat de kwaliteitszorg voldoet. Er zijn jaarlijkse studententevredenheidsonderzoeken. Elk semester is er een digitale enquête voor de evaluatie van het onderwijs. Alle docenten evalueren hun lessen en modules met de studenten. De studenten zien dat hun opmerkingen serieus genomen worden en opgepakt worden. Ze waarderen het dat het management van de opleiding actief betrokken is bij het onderwijs en open staat voor verbeterpunten.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Experiment leeruitkomsten:

De opleiding hanteert een passende vorm van toetsing van de leeruitkomsten. De gehanteerde methoden en instrumenten zijn geschikt voor leerwegonafhankelijk toetsen en beoordelen. De opleiding hanteert een heldere procedure voor toetsing, waarop de examinatoren zijn voorbereid. De examencommissie heeft daarbij een uitgesproken, proactieve rol. Zij hanteert een adequate methode om te borgen dat leeruitkomsten door individuele studenten worden gerealiseerd en dat examinatoren voldoen aan de vereiste kwalificaties om de leeruitkomsten op een eenduidige wijze te toetsen en beoordelen.

Conclusie

De opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De opleidingen hanteren een deugdelijk toetsbeleid, dat goed aansluit bij het Experiment leeruitkomsten. De toetsen zijn leerwegonafhankelijk, van goed niveau en sluiten aan op de betreffende leeruitkomsten. De toetsing bestaat in de basis uit toetsen die door de opleidingen worden aangeboden, van klassieke schriftelijke tentamens tot beroepsproducten, en daarnaast het portfolioassessment. De toetscriteria zijn navolgbaar afgeleid van de leeruitkomsten, waarbij het voor de studenten duidelijk is wat van hen wordt verwacht. De beoordeling is over het geheel genomen navolgbaar. De beoordelingsformulieren sluiten echter nog niet aan op het uitgangspunt van holistisch beoordelen. Studenten oordelen positief over de toetsing, maar pleiten hierbij voor meer flexibiliteit. Het proces van valideren en vrijstellen is adequaat ingericht. Hiervan wordt echter nog weinig gebruik gemaakt. Het panel stimuleert de opleidingen deze mogelijkheden meer te laten benutten. Studenten vragen op dit punt om betere informatievoorziening. De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordeling is voldoende. De examencommissie is voldoende betrokken bij het opzetten van het validatieproces en voert haar wettelijke taken naar behoren uit. Het panel adviseert de examencommissie en toetscommissie wel om nu het flexibele programma wordt uitgevoerd, actiever betrokken te zijn bij de uitvoering van het (flexibel) toetsen en het beoordelen binnen de opleidingen.

Onderbouwing

Leerwegonafhankelijke toetsen

De toetsing van de opleiding is geënt op de uitgangspunten van het experiment leeruitkomsten en op de nieuwe Windesheim uitgangspunten voor toetsing van januari 2020, waarin specifieke aandacht is voor leerwegonafhankelijk toetsing. De belangrijkste uitgangspunten voor toetsing in de flexibele deeltijdopleidingen staan in de *Handleiding Leerwegonafhankelijke Toetsing* van Windesheim. Hierin staat: "bij leerwegonafhankelijk toetsen worden de leeruitkomsten beoordeeld, onafhankelijk van hoe en waar de student geleerd heeft". Elke toets moet zoveel mogelijk aansluiten bij het onderwijs dat de student heeft gevolgd en bij de individuele keuzes die

de student daarbij heeft gemaakt. Daarbij dient de toets de student zoveel mogelijk verder te brengen in zijn/haar ontwikkeling.

Toetspraktijk en toetsvormen

De toetsing heeft betrekking op de eenheden van leeruitkomsten. Wanneer een EVL is aangetoond, worden de daarbij behorende studiepunten toegekend. Om EVL-en aan te tonen kan gebruik worden gemaakt van twee soorten toetsen:

1. Portfolioassessment
2. Toetsen die door de opleidingen worden aangeboden

Een portfolioassessment biedt studenten de mogelijkheid om met behulp van zelf gekozen bewijsstukken die passend zijn voor de eigen beroepscontext, een of meer leeruitkomsten van een module aan te tonen. Een portfolioassessment kan worden uitgevoerd met het doel om eerder verworven competenties aan te tonen of als alternatief voor de door de opleiding aangeboden toetsing. In het eerste geval kunnen studenten bij de start van een module deelnemen aan een portfolioassessment, het intake-portfolioassessment. Het intake-portfolioassessment kan alleen worden afgenomen voor een complete module. Hierin kunnen studenten aantonen welke leeruitkomsten al kunnen worden gevalideerd. Op deze manier kunnen ze hun programma flexibel inrichten. Deze vorm van assessment beperkt zich tot zogenaamde kansrijke modules: modules waarvan studenten op overtuigende wijze aangeven dat de kans om bijbehorende leeruitkomsten te valideren met behulp van het assessment groot is.

Wanneer studenten kiezen voor het reguliere portfolioassessment, nemen zij in hun portfolio verschillende bewijsstukken (bijvoorbeeld certificaten) op en voegen zij aan deze bewijsstukken een theoretische en methodische verantwoording toe. Dit portfolioassessment kan betrekking hebben op één of meer EVL-en van een module. Het is mogelijk om binnen één module het portfolioassessment te combineren met door de opleiding aangeboden toetsen. Voor het aantonen van EVL-en met behulp van door de opleiding aangeboden toetsen, gebruiken de opleidingen verschillende toetsvormen, zoals schriftelijke of mondelinge tentamens, essays, verslagen en presentaties. Zowel bij het portfolioassessment als in de door de opleidingen aangeboden toetsen worden de EVL-en integraal getoetst.

Beoordeling

De studenten worden duidelijk geïnformeerd over de wijze waarop hun toets of alternatieve afronding wordt beoordeeld. In de studiewijzers, die toegankelijk zijn via de ELO, zijn per EVL de toetsdoelen en de beoordelingscriteria duidelijk beschreven. Toetsen die door de opleidingen worden aangeboden, hebben altijd een toetsmatrijs.

Het portfolio wordt door twee getrainde assessoren onafhankelijk van elkaar beoordeeld. Daarna volgt het criteriumgericht interview (CGI) met behulp van de STARR-methode, waarin wordt doorgevraagd op de bewijsstukken om aanvullende informatie te verkrijgen over de onderbouwing van de bewijsstukken en over de verantwoording van de aanpak. EVL-en waarbij voor de toetsing is gekozen voor een portfolioassessment, worden beoordeeld door assessoren van wie de student geen les heeft gehad.

De opleidingen kiezen voor het holistisch beoordelen omdat een adequate prestatie volgens hen niet is te reduceren tot een voldoende score op afzonderlijke beoordelingsaspecten. De EVL wordt in zijn geheel beoordeeld op basis van het bijbehorende beoordelingskader, waarbij de weging van de onderdelen in samenhang de eindbeoordeling bepaalt. Hierbij vindt geen weging plaats van de afzonderlijke onderdelen van de EVL of de beoordelingsrubric. Wel moeten alle onderdelen met een voldoende worden beoordeeld.

Het panel heeft selectie van toetsmateriaal bekeken met de bijbehorende beoordelingen. Het panel is overtuigd van het hbo-niveau van de toetsing. De toetsen sluiten aan bij de betreffende EVL-en en werkvormen en voldoen aan de eisen van betrouwbaarheid en validiteit. Het panel herkent de integrale toetsing. De beoordelingsformulieren van de door de opleidingen aangeboden toetsen zijn echter niet holistisch opgesteld. Dit heeft te maken met het feit dat deze toetsen dezelfde zijn als die van de voltijdopleidingen, waar holistisch beoordelen niet het uitgangspunt is. Dit wordt ondervangen door deeltijdstudenten in deze gevallen een aanvullende reflectie te laten schrijven op de betreffende integrale leeruitkomst. Deze aanvullende reflectie kan worden verbonden met de deeltoets van het reflectiearrangement dat deel uitmaakt van de EVL of worden toegevoegd aan de reflectie van het praktijkarrangement. Hierdoor hoeft de deeltijdstudent niet méér te doen dan een voltijdstudent. Het panel vindt dit een onnodig ingewikkelde constructie en spoort de opleidingen aan de toetsing en beoordeling in de deeltijdopleiding zodanig vorm te geven dat het principe van holistisch beoordelen zonder omwegen kan worden gerealiseerd.

Studenten oordelen positief over de toetsing, zo maakt het panel onder meer op uit de gesprekken die zij met studenten voerde. Studenten oordelen positief over de inzichtelijkheid van de beoordelingen en over de feedback, en soms feedforward, die ze bij de toetsen krijgen. Sommige studenten vinden het samenstellen van een portfolio soms ingewikkeld en kiezen dan eerder voor een opleidingstoets. Studenten vragen om betere informatievoorziening over het portfolio. Om meer flexibiliteit te creëren, pleiten studenten voor het loslaten van vaste toetsmomenten en van vaste deadlines voor het inleveren van toetsproducten.

Toetsing in Corona tijd

In de Corona tijd vinden de meeste vaardigheidstoetsen fysiek doorgang, gezien de aard van de toetsing. In sommige gevallen wordt bij de vaardigheidstoetsing gebruik gemaakt van opnames. Waar noodzakelijk zijn kennistoetsen digitaal afgenomen. Alle aanpassingen in toetsing zijn vooraf afgestemd met de examencommissie en na eventuele verwerking van opmerkingen, goedgekeurd door de commissie.

Borging

Het panel is van mening dat de borging van de kwaliteit van de toetsing en beoordeling voldoende is. Hiertoe zet de opleiding verschillende middelen in, zoals toetsevaluaties en de professionalisering van examinatoren (BKE en assessorentraining, zie ook Standaard 2). De opleidingen passen verder het vier-ogen-beleid toe bij de toetsconstructie en bij de beoordeling van portfolioassessments en eindwerken. Verder vindt er regelmatig interne kalibratie over beoordelingen plaats. Eindwerkstukken, afstudeerprocedures en bijbehorende beoordelingsformulieren worden ook extern gekalibreerd met aanverwante opleidingen van Fontys Hogeschool voor Theologie en Levensbeschouwing, Christelijke Hogeschool Ede en Hogeschool Viaa.

De examencommissie AVO/Beroepsonderwijs en Theologie & Leraar Godsdienst Levensbeschouwing is verbonden aan alle lerarenopleidingen van het domein Bewegen & Educatie van Windesheim. Het panel stelt vast dat de examencommissie voldoet aan de wettelijke eisen. De examencommissie heeft duidelijk zicht op haar werkzaamheden in het kader van de borging van toetskwaliteit. Hieraan geeft zij onder andere vorm met steekproeven van eindwerken, betrokkenheid bij de het Landelijk Overleg Examencommissies lerarenopleidingen en toezicht op het borgingsplan van de toetscommissie. De examencommissie benoemt de examinatoren, die een BKE moeten hebben. De lerarenopleidingen hebben sinds 2020 een gezamenlijke toetscommissie, die rapporteert aan de examencommissie. De toetscommissie heeft een borgingsplan opgesteld en gaat in eerste instantie de kwaliteit van het toetsbeleid en de toetsprogramma's van de opleidingen beoordelen.

Uit de gesprekken concludeert het panel dat de examen- en toetscommissie nog niet volledig aangesloten zijn op de uitvoering van het flexibele onderwijs. De examencommissie is actief betrokken geweest bij het opzetten van de procedure voor validatie van ervaring. Maar er zijn nog geen steekproeven uitgevoerd om de kwaliteit van de assessments, toetsen of eindwerken en de gegeven beoordelingen van het nieuwe programma te beoordelen. De leden van de examencommissie spraken hun vertrouwen uit in de examinatoren en assessoren die zijn benoemd. Het panel moedigt echter de examencommissie aan om de cirkel van de borging rond te maken en bijvoorbeeld daadwerkelijk assessments bij te wonen en portfolio's/werkstukken te bekijken. Zowel de examencommissie als de toetscommissie mogen zich wat betreft het panel kritischer en proactiever opstellen.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Experiment leeruitkomsten:

De toetsen en eindwerken dragen aantoonbaar bij aan het behalen van de leeruitkomsten.

Conclusie

De opleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Ten tijde van de visitatie waren er slechts enkele eindwerken beschikbaar op basis van de vernieuwde flexibele programma's. Het panel heeft naar aanleiding van de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek en de kwaliteit van de beoordeelde eindwerken en tussenproducten wel het vertrouwen dat de beoogde leerresultaten zullen worden gerealiseerd door de studenten van de vernieuwde opleidingen. De programma's en de afstudeertrajecten van beide opleidingen bieden daartoe voldoende garanties, volgens het panel. De afstudeertrajecten als zodanig kunnen volgens het panel overzichtelijker. De balans tussen het aantonen van de beroepsbekwaamheid en onderzoeksbekwaamheid in deze trajecten kan beter, ten gunste van de beroepsbekwaamheid. Het panel is overtuigd van het hbo-bachelorniveau van de door haar beoordeelde eindwerken. De eindwerken laten zien dat alle beoogde leerresultaten in voldoende mate op eindniveau worden gerealiseerd. Aangezien de flexibele deeltijdopleidingen nog slechts enkele zeer recent afgestudeerden kennen, zijn uitspraken over hun functioneren in de beroepspraktijk volgens het panel prematuur.

Onderbouwing

Afstudeertraject

Module 8 (Beroepsprofilering, bewustwording en innovatie op levensbeschouwelijk terrein) is specifiek gericht op het afstuderen. Deze module omvat drie leeruitkomsten: een leeruitkomst met betrekking tot het doen van onderzoek (Onderzoek en vernieuwing – 15 EC), een leeruitkomst gericht op genderproblematiek (Gender en toekomst – 10 EC) en een leeruitkomst gericht op de integratie van eigen spiritualiteit en professionaliteit (Professionele identiteit – 5 EC). De leeruitkomst Onderzoek en vernieuwing en de leeruitkomst Professionele identiteit zijn aangemerkt als eindwerk.

In de leeruitkomst Onderzoek en vernieuwing wordt van studenten verwacht dat ze praktijkonderzoek verrichten met het oog op het verbeteren of vernieuwen van hun eigen beroepspraktijk en die van anderen. De onderzoeksopdrachten komen veelal voort uit de eigen werkomgeving van de student. Studenten presenteren hun onderzoek in de vorm van een rapportage. Tevens presenteren ze hun onderzoekresultaten in een zelfgekozen vorm binnen een relevante en professionele setting naar eigen keuze. Studenten maken eerst onder begeleiding van twee docenten een onderzoeksontwerp. Ze werken daaraan in groepen en krijgen daarbij coachende colleges. Vervolgens verricht de student individueel het praktijkonderzoek. In dit traject wordt de student begeleid door een docent-begeleider.

In de leeruitkomst Professionele identiteit brengen studenten een integratie tot stand van hun eigen theologische en levensbeschouwelijke opvattingen en hun eigen spirituele en professionele identiteit. Studenten maken duidelijk waar ze aan het eind van hun studie voor staan en hoe zich dat uit in hun werk. Ze onderbouwen hun eigen positionering met behulp van relevante theorieën en bronnen. Dit alles legt de student vast in een portfolio. Dit traject wordt ondersteund door enkele colleges over reflectie en door intervisie met andere studenten.

Ten behoeve van de validering van de eindkwalificaties van de opleidingen, brengen studenten binnen bovengenoemde leeruitkomsten een integratie tot stand tussen de kennis, vaardigheden en attitudes die ze op bachelorniveau nodig hebben en nodig achten voor het beroep dat ze willen uitoefenen. Tevens laten studenten zien hoe ze de kernwaarden van de opleiding (verbinding, dialoog en kwetsbaarheid) in hun beroepsuitoefening hebben geïntegreerd en hoe ze met het oog op de toekomst door het doen van onderzoek werken aan de verbetering en/of vernieuwing van hun eigen beroepspraktijk (en die van anderen). Beide eindwerken worden door twee beoordelaars onafhankelijk van elkaar beoordeeld.

Het afstudeertraject met verschillende onderdelen biedt de student voldoende mogelijkheid om over de gehele breedte alle beoogde leerresultaten aan te tonen. Toch komt het geheel wat onoverzichtelijk en niet helemaal evenwichtig over, aldus het panel. Het geeft daarom de opleidingen in overweging ook hier naar meer eenvoud, balans en overzicht te zoeken. Inhoudelijk ligt er volgens het panel een (te) zwaar accent op het aantonen van onderzoeksbekwaamheid en minder op de bijdrage aan het verbeteren (vernieuwen) van de beroepspraktijk. De beroepsbekwaamheid moet grotendeels afgeleid worden uit de leeruitkomst Professionele identiteit, die op zich niet of nauwelijks verbonden is met de leeruitkomst Onderzoek en vernieuwing. Het lijkt er teveel op dat het praktijkonderzoek het eindproduct is. Een betere verbinding tussen deze leeruitkomsten met een evenwichtige verdeling van de beroepsbekwaamheidsaspecten zou volgens het panel aan te bevelen zijn.

Kwaliteit eindproducten

Van alle drie afgestudeerden van de flexibele deeltijd bacheloropleiding HBO-Theologie heeft het panel de onderzoeksverslagen bestudeerd en de eindportfolio's, met bijbehorende beoordelingsformulieren. Van de enige afgestudeerde van de flexibele deeltijdopleiding Leraar Godsdienst Levensbeschouwing heeft het panel alleen haar portfolio bestudeerd. Voor het onderzoek had zij namelijk een vrijstelling. De eindwerken voldoen volgens het panel aan het hbo-bachelorniveau. De onderzoeken gaan over relevante onderwerpen, maar zijn in de ogen van het panel wat smal. Onderzoekstechnisch zijn de afstudeeropdrachten van voldoende niveau. De portfolio's completeren duidelijk het beeld dat de afgestudeerden aan de slag kunnen als beginnend beroepsbeoefenaar. De reflecties in de portfolio's zijn van goede kwaliteit. De beoordelingen zijn voldoende navolgbaar, maar de beoordelingen van de portfolio's vragen soms om meer onderbouwing. In de beoordeling van de onderzoeken kan de relevantie van het onderzoek meer worden belicht. De beoordelingsformulieren zijn naar mening van het panel nog onvoldoende toegerust voor het beoordelen van EVL-en. Veelal gaat het hierin om het enkel beoordelen van competenties.

Functioneren van alumni

Ten tijde van de visitatie waren er totaal slechts vier afgestudeerden van beide opleidingen. Gezien dit geringe aantal en het recente afstuderen, vindt het panel het niet opportuun om uitspraken te doen over het functioneren in de beroepspraktijk van de afgestudeerden van deze opleidingen.

Eindoordeel over de opleidingen

	Theologie	Leraar Godsdienst Levensbeschouwing
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet	Voldoet

De Flexibele deeltijdopleidingen bachelor Theologie en bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst voldoen op alle standaarden aan de basiskwaliteit van het beoordelingskader. De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis van de positieve kwaliteit over de vier standaarden komt het panel tot een positief eindoordeel over de opleidingen als geheel.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Algemeen

- Geen

Standaard 1

- Breng meer overzicht en samenhang in het geheel van beoogde leerresultaten, leeruitkomsten en modules.

Standaard 2

- Intensiveer de studentbegeleiding bij het maatwerktraject.

Standaard 3

- Examencommissie en toetscommissie: speel een actievere borgingsrol bij de individuele assessments.

Standaard 4

- Breng meer samenhang en evenwicht in het afstudeertraject, met een juiste balans tussen het aantonen van de beroepsbekwaamheid en van de onderzoekbekwaamheid.

Bijlagen

1. Moduleoverzicht

Module (taakgebied)	Niveau	Eenheden van leeruitkomst	Opleiding	Aantal EC
1. Mensen verbinden in viering en gesprek	1 (NLQF 5)	Omgaan met levensbeschouwelijke diversiteit	GL; TH	10
		Vormgeven aan rituelen en vieringen	GL; TH	10
		Levensbeschouwelijk communiceren	GL; TH	10
2. Hermeneutisch en ethisch duiden van beroepspraktijken	1 (NLQF 5)	Leerprocessen vormgeven in levensbeschouwelijk diverse contexten	GL; TH	10
		Levensbeschouwelijke beroepspraktijken analyseren	GL; TH	10
		Effectief communiceren in zingevingperspectief	GL; TH	10
3. Levensbeschouwelijke identiteit in ontwikkeling	1 (NLQF 5)	Bijdragen aan de identiteit van de organisatie	GL; TH	10
		Present zijn in beroepscontexten	GL; TH	5
		De eigen beroepspraktijk verbeteren	GL; TH	5
		Hulp bieden en organiseren		
		De onderwijspraktijk levensbeschouwelijk positioneren	TH GL	10 10
4. Mensen raken door vieren, begeleiden en leiden	2 (NLQF 6)	Educatieve bijeenkomsten en vieringen ontwerpen en uitvoeren	TH	10
		Pastorale gespreksvoering en begeleiding	TH	10
		Leidinggeven aan groepen	TH	10
4. Levensbeschouwelijke ontwikkeling door lessen, vieringen en gesprek	2 (NLQF 6)	Lessen en vieringen ontwerpen en uitvoeren	GL	20
		Vormgeven aan levensbeschouwelijke ontwikkeling	GL	10

5. Moreel verantwoordelijk handelen ten aanzien van conflicten en zorgkwesties	2 (NLQF 6)	Levensbeschouwelijke en morele communicatie in werksetting en publiek domein	TH	10
		Conflicthantering binnen waardengedreven organisaties	TH	10
		Pastoraal en verantwoordelijk handelen in zorgkwesties	TH	10
5. Levensbeschouwelijke identiteit in school en leerplan	2 (NLQF 6)	Levensthema's ter sprake brengen met behulp van de verbeelding	GL	10
		Conflicthantering binnen de school	GL	10
		Leerplannen ontwikkelen inclusief toetsing	GL	10
6. Profileringsruimte	2 (NLQF 6)	Onderwijseenheden of modules die vallen binnen het eigen opleidings- en/of beroepsprofiel	GL; TH	15/15
7. Profileringsruimte	1 of 2 (NLQF 5 of 6)	Onderwijseenheden of modules binnen of buiten de instelling	GL; TH	15/15
8. Beroepsprofilering, bewustwording en innovatie op levensbeschouwelijk terrein	2 (NLQF 6)	Gender en toekomst	GL; TH	10
		Onderzoek en vernieuwing	GL; TH	15
		Professionele identiteit	GL; TH	5

2. Bezoekprogramma

Programma maandag 15 februari 2021

Tijd		Rol
18.50-19.45 <i>(18.50-19.00 welkom+pitch)</i>	Welkom + Pitch TH/GL Gesprek Docenten TH/GL	Hogeschoolhoofddocent TH/GL Teamleider TH/GL Docent GL / studieleider Docent GL / studentbegeleider Docent GL / studentbegeleider Docent TH / lid examencommissie Docent TH / onderzoekcoördinator
19.45 – 20.15	Pauze Panel – Intern overleg	
20.15 - 21.00	Gesprek studenten TH/GL	Student flexibele deeltijd TH (startjaar 18-19) Student flexibele deeltijd GL (startjaar 18-19) Student flexibele deeltijd TH (startjaar 19-20) Student flexibele deeltijd TH (startjaar febr. 2018, inmiddels gedipl.) Student flexibele deeltijd TH (startjaar febr. 2018, gedipl.)

Programma dinsdag 16 februari 2021

08.35-09.45 <i>(8.45-8.55 Pitches)</i>	Welkom (8.35 – 8.45u) pitch alg + PMT + OTB/LTB Gesprek Opleidingsverantwoordelijken	Directeur Calo Hogeschoolhoofddocent / Opl.manager PMT Teamleider TH/GL Hogeschoolhoofddocent TH/GL Directeur BO Hogeschoolhoofddocent BO
09.45 – 10.15	Pauze Panel – Intern overleg	
10.15-11.00	Gesprek Docenten PMT	Docent bachelor- en masteropleiding PMT, studiebegeleider, coördinator deeltijd Docent bacheloropleiding PMT, supervisor, studiebegeleider, coördinator deeltijd Docent bacheloropleiding PMT, studiebegeleider, coördinator deeltijd Docent bachelor- en masteropleiding PMT, lid curriculumontwikkelgr. master PMT
10.15-11.00	Gesprek Docenten LTB/OTB	Docent Bouw Docent Onderwijskunde Docent Motorvoertuigentechniek/teamleider Docent Onderwijskunde Docent Produceren, installeren en energie
11.00 – 11.30	Pauze Panel – Intern overleg	
11.30 - 12.15	Gesprek studenten PMT	Flexibele deeltijdstudente (startjaar 2019-20) Flexibele deeltijdstudente (startjaar 2019-20)

		Flexibele deeltijdstudente (startjaar 2018-19) Flexibele deeltijdstudente (startjaar 2017-18), studeert per eind jan. '21 af
11.30-12.15	Gesprek studenten LTB/OTB	3 ^e jaar Bouwkunde – Flex deeltijd 3 ^e jaar Produceren, installeren en energie – Flex deeltijd 3 ^e jaar Bouwkunde – Flex deeltijd 3 ^e jaar Bouwkunde – Flex deeltijd
12.15 – 13.00	Lunch Panel – Intern overleg	
13.00 - 13.45	Gesprek examen- en toetscommissie	voorzitter examencommissie Calo (oa. deeltijd PMT) voorzitter toetscommissie Calo Lid toetscommissie Calo (PMT) Voorzitter examencommissie AVO/BO (oa. LTB/OTB en TH/GL) Lid toetscommissie TH/GL Lid toetscommissie BO (oa. LTB/OTB)
13.45 – 14.15	Pauze Panel – Intern overleg	
14.15-14.45	Gesprek Werkveld / Alumni PMT	Lid Veldadvies Commissie (PMT), Senior psychomotorisch therapeut, Ggnet Scelta Apeldoorn, centrum voor klinische psychotherapie Voorzitter Veldadvies Commissie (PMT), Senior psychomotorisch therapeut, Altrecht Eetstoornissen Rintveld
14.15-14.45	Gesprek Werkveld / Alumni TH/GL	Zelfstandige zingevingsprofessional Consulent Mobiliteit & Beleidsadviseur Deskundigheid Protestantse kerk
14.45 – 15.00	Pauze panel – intern overleg	
15.00-15.30	Gesprek Werkveld / Alumni LTB/OTB	Docent Motorvoertuigentechniek, Drenthe College (LTB/OTB) Docent/Coördinator, ROC Friese Poort (LTB/OTB)
15.30 – 16.45	Intern overleg	
16.45-17.00	Terugkoppeling	
17.00 – 17.15	Korte pauze	
17.15 – 18.00	Ontwikkelgesprek Drie parallelsessies : LTB/OTB; PMT; TH/GL	

3. Bestudeerde documenten

Windesheim breed

- Flexibele deeltijdopleidingen Windesheim Experiment leeruitkomsten Algemene inleiding op gezamenlijke uitgangspunten en aanpak binnen Windesheim, bijlage bij zelfevaluatie rapporten deeltijdopleidingen
- Deelnemende deeltijdopleidingen Windesheim Experiment leeruitkomsten, visitatie 2021
- Strategische koers Hogeschool Windesheim 2017-2022
- Tweeluik onderwijsvisie en toekomstbeeld
- Onze visie op onderwijs: drie leidende principes
- Kennisclip Visie op onderwijs
- Windesheim Uitgangspunten voor Toetsing, januari 2020
- Link naar website Toetsen en beoordelen Windesheim 2019
- Handleiding Leeruitkomsten flexibele opleidingstrajecten 2017
- Handleiding Leerwegaafhankelijke Toetsing flexibele opleidingstrajecten 2017

TH/GL specifiek

- Zelfevaluatie rapport Flexibele deeltijd HBO-Theologie & Leraar Godsdienst Levensbeschouwing
Bijlagen ZER

Algemene documenten

- Rapportage FlexScan Godsdienst en Pastoraal Werk
- Beoordelingsrapport Beperkte opleidingsbeoordeling hbo-bacheloropleidingen Godsdienst-pastoraal Werk (voltijd en deeltijd), Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst (voltijd en deeltijd) Christelijke Hogeschool Windesheim, Hobéon, 2018.

Standaard 1

- Onderwijs- en Examenregeling 2020-2021 Theologie & Docent van de 2e graad in Godsdienst en Levensbeschouwing (voltijd en deeltijd)
- Opleidings- en Toetsplan 2016-2020 Bacheloropleidingen GL en TH
- Flexwijzer Deeltijdopleidingen Theologie & GL 2020-2021
- Visiedocument onderzoek T&L, Onderzoek en onderwijs: samen sterk, 2017
- Een intercultureel perspectief op onderwijs, leraren- en theologie opleidingen Hogeschool Windesheim, 2019
- Kennisbasisspreiding GL plus ICOM
- Kennisbasisspreiding TH plus ICOM
- Een professional met diepgang III, Competenties voor de hbo-theoloog, Een geactualiseerd opleidingsprofiel en opleidingskwalificaties van de hbo-opleiding Godsdienst-Pastoraal Werk, april 2017
- Vergelijkingstabel NLQF – Dublin Descriptoren – HBO Competenties
- Vergelijking BA-MA niveau NLQF-Standaarden en Dublin Descriptoren
- Indicatoren ter vaststelling AD-BA-MA niveau
- Overzicht modules, leeruitkomsten en eindkwalificaties 2020-2021
- Overzicht kernpraktijken, onderwijseenheden, leeruitkomsten en modules
- Kernpraktijken opleidingen T&L

- Competentiebeschrijving curriculum 2016-2020
- Voorstel bekwaamheidseisen, Onderwijscoöperatie, 2014

Standaard 2

- Diverse studiewijzers
- Overzicht curriculum deeltijd 2020-2021
- Overzicht Module – EVL - OE 2020-2021
- Intakeformulier TL
- Voorstel bachelor programma voor student Theologie met aantekening PKN
- Voorstel bachelor programma student GL
- Handboek Stagetrajecten hbo Theologie en GL 2019-2020
- Handboek Reflectiearrangementen 2020-2021
- Handleiding minors – Bachelor opleidingen Theologie en levensbeschouwing Windesheim 2020-2021
- Professionaliseringsplan Theologie & Levensbeschouwing Windesheim 2015- 2018
- Jaarverslag 2017-2020 KWAZO Theologie en Levensbeschouwing
- Jaarverslag 2019-2020 en Werkplan 2020-2021 OC Theologie & Levensbeschouwing
- BKE en scholing team TL BE
- Overzichten Docenten team TL en relatie met Werkvelden
- Voorbeeld van Tripartite overeenkomst

Standaard 3

- Handleiding (portfolio)assessment voor deeltijdstudenten TH en GL, 2020-2021
- Overzicht toetsdata 2020-2021
- Overzicht beoordelingscriteria bij de leeruitkomsten flexibele deeltijd 2018-2019
- Format Beoordelingsformulier EVL TL
- Beoordeling leeruitkomsten deeltijd
- Jaarverslagen Examencommissie 2018-2019 en 2019-2020
- Representatieve selectie van toetsmateriaal met bijbehorende student uitwerkingen en beoordelingen

Standaard 4

- Alle drie beschikbare onderzoeksverslagverslagen en eindportfolio's van de afgestudeerden van de vernieuwde flexibele deeltijdopleiding Theologie
- Het eindportfolio van de enige afgestudeerde van de vernieuwde flexibele deeltijdopleiding Leraar Godsdienst Levensbeschouwing